

Nr 77.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer; given Stockholms slott den 25 februari 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden under punkterna 1:o—12:o hemställt.

GUSTAF.

Sven Andersson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Statsrådet Andersson anmäler uppkomna frågor om pension åt vissa i statens tjänst anställda personer och anför därvid.

1:o.

Städerskan hos fångvårdsstyrelsen Ester Charlotta Eufemia Holstein, född Wijk. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Holstein är född den 22 mars 1887 och således den 22 mars 1949 uppnår 62 års ålder;

att hon under tiden 1 augusti 1923—14 september 1937 biträdde sin moder, som då var entreprenör för städningen av fångvårdsstyrelsens lokaler, med städning av viss del av nämnda lokaler, därvid hennes dagliga tjänstgöringstid uppgick till omkring 3 $\frac{1}{2}$ timmar;

att hon sedan den 15 september 1937 eller under omkring 11¹/₂ år innehaft anställning direkt hos fångvårdsstyrelsen såsom städerska med en daglig tjänstgöringstid av omkring 4¹/₂ timmar;

att städningen av fångvårdsstyrelsens lokaler alltsedan år 1923 utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning;

att hon åtnjuter avlöning enligt gällande kollektivavtal för städningspersonal;

samt att hon enligt av läkare den 8 januari 1949 utfärdat intyg på grund av sjukdom (kronisk inflammation i båda knälederna, förhöjt blodtryck och allmän svaghet) numera är oförmögen till arbete.

Statens pensionsanstalt, där fångvårdsstyrelsen gjort framställning om pension åt Holstein jämlikt kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 490) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, har ansett Holsteins tjänstgöring såsom biträde åt modern icke böra beaktas vid beräkningen av Holsteins tjänstetid samt, enär tjänstetiden vid sådant förhållande understege 15 år, funnit sig förhindrad bevilja henne pension med stöd av bestämmelserna i nyssnämnda kungörelse.

Holstein har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Fångvårdsstyrelsen har hemställt, att pension måtte beredas Holstein.

Statens pensionsanstalt har avstyrkt bifall till framställningen.

Statskontoret har likaledes funnit sig icke kunna tillstyrka årlig pension åt Holstein men har förordat, att en gratifikation å förslagsvis 600 kronor tilldelas henne.

Med hänsyn till den långa tid, varunder Holstein utfört städningsarbete hos fångvårdsstyrelsen, ävensom till omfattningen av detta arbete — styrkta uppgifter härom ha delvis erhållits först efter det myndigheterna yttrat sig i ärendet — anser jag mig böra förorda, att hon kommer i åtnjutande av pension. Beloppet synes mig skäligen böra bestämmas till 660 kronor för år, vartill bör komma rörligt tillägg enligt senast fastställda grunder. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan hos fångvårdsstyrelsen Ester Charlotta Eufemia Holstein, född Wijk, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 660 kronor.

2:o.

Portvakten vid svenska konsulatet i Frankfurt am Main Josef Felix. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Felix, som är tysk medborgare, är född den 24 april 1883 och således den 24 april 1949 uppnår 66 års ålder;

att han från oktober 1913 till februari 1945 tjänstgjorde som portvakt och trädgårdsmästare, efter år 1943 även såsom vaktmästare, vid svenska beskickningen i Berlin;

att Felux medföljde den del av beskickningen, som i februari 1945 evakuerades till Lübeck, samt att han å sistnämnda plats tjänstgjorde som portvakt och vaktmästare vid beskickningen under den tid denna var i verksamhet samt därefter vid svenska röda korsets representation;

att hans avlöningsförmåner under budgetåren 1938/39—1941/42 och 1942/43—1943/44 uppgingo till 2 700 respektive 3 000 riksmark för år eller omräknat i svenskt mynt enligt då gällande kurs till 4 590 respektive 5 100 kronor för år, varjämte han åtnjöt förmånen av fri bostad, bestående av 2 rum och kök;

samt att Felux numera är anställd såsom portvakt vid konsulatet i Frankfurt am Main med en månatlig avlöning sedan den 1 februari 1948 av 75 svenska kronor och 100 tyska mark, sistnämnda belopp i svenskt mynt utgörande omkring 108 kronor, vartill kommer förmånen av fri bostad, vilken förmån uppskattats till ett värde av 55 tyska mark för månad.

Felux har gjort framställning om erhållande av pension.

Statskontoret har tillstyrkt pension åt Felux till belopp av 2 400 kronor för år utan rätt för Felux att å detta belopp åtnjuta några tilläggsförmåner.

Det synes även mig skäligt, att Felux kommer i åtnjutande av pension. Denna synes mig med hänsyn till storleken av de löneförmåner, som Felux åtnjöt under anställningen i Berlin, ävensom i betraktande av anställningstidens längd böra bestämmas till 2 700 kronor eller sålunda något högre belopp än statskontoret föreslagit. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att portvakten vid svenska konsulatet i Frankfurt am Main Josef Felux må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2 700 kronor, varå tilläggsförmåner icke skola utgå.

3:o.

Kanslivaktmästaren vid svenska beskickningen i London Robert Francis Myhill. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Myhill, som är brittisk medborgare, är född den 10 augusti 1884 och således 64 år gammal;

att han alltsedan den 1 juli 1921 varit anställd såsom kanslivaktmästare vid svenska beskickningen i London;

att han under åren 1911—1914 och 1919—1921 varit hovmästare hos dåvarande svenska sändebuden i London, varvid han även fullgjort ett flertal av de uppgifter, som åligga en beskickningsvaktmästare;

att hans kontanta avlöningsförmåner senast utgjort omkring 5 300 kronor för år (7 pund per vecka);

att han härjämte åtnjutit fri bostad jämte värme och lyse samt beklädnadsbidrag;

att Myhill beräknas komma att lämna sin anställning under andra halvåret innevarande år;

samt att han och hans hustru, då de under året uppnå 65 års ålder, komma i åtnjutande av brittisk folkpension med ett sammanlagt belopp av omkring 110 pund för år.

Svenska beskickningen i London har hemställt, att pension måtte utverkas åt Myhill, och därvid ifrågasatt, att pensionsbeloppet måtte bestämmas till lägst 3 750 kronor för år.

Statskontoret, som erinrat om att pension beviljats i tidigare liknande fall, har tillstyrkt, att åt Myhill utverkas pension till ett belopp av 2 268 kronor för år, varmed ej borde följa några tilläggsförmåner.

Även jag tillstyrker, att pension beredes Myhill. Med hänsyn till storleken av de av Myhill åtnjutna löneförmånerna synes mig det av statskontoret föreslagna pensionsbeloppet väl lågt. För egen del förordar jag, att pensionen bestämmas till 3 000 kronor för år. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kanslivaktmästaren vid svenska beskickningen i London Robert Francis Myhill må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3 000 kronor, varå tilläggsförmåner icke skola utgå.

4:o.

Expeditionschefen i försvarsdepartementet, statssekreteraren greve Gustaf Bogislaus von Schwerin. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att greve von Schwerin är född den 10 oktober 1884 och i oktober 1949 uppnår för honom gällande pensionsålder av 65 år;

att han anställdes såsom amanuens i lantförsvarsdepartementet den 10 juni 1909, befordrats till förste kanslisekreterare den 1 januari 1918 samt — efter att från och med den 31 augusti 1920 på förordnande ha uppehållit kanslirådstjänst — den 8 december 1922 utnämnts till kansliråd i försvarsdepartementet;

att han, efter ett flertal kortare vikariatsförordnanden såsom expeditionschef, alltsedan den 8 januari 1940 bestritt expeditionschefstjänsten, därav såsom t. f. expeditionschef intill den 15 oktober 1943 och såsom ordinarie innehavare av befattningen under tiden därefter;

samt att Kungl. Maj:t genom beslut den 31 juli 1945 tillagt greve von Schwerin statssekreterares namn.

Greve von Schwerin är efter sin förestående avgång ur tjänst berättigad att åtnjuta pension i den av honom innehavda kanslirådsbefattningen. Tjänstepensionsunderlaget (begynnelseunderlaget) för denna tjänst utgör 10 920 kronor. På grund av att expeditionschefstjänsterna icke äro pensionsberättigande äger greve von Schwerin däremot icke författningsenligt komma i åtnjutande av pension på grund av sin befattning såsom expeditionschef.

Under erinran att tilläggspension tidigare beviljats åt vissa expeditionschefer vill jag efter samråd med chefen för försvarsdepartementet förorda, att greve von Schwerin med hänsyn till den avsevärda tid, varunder han på framstående sätt uppehållit den under senaste decennium särskilt krävande expeditionschefsbefattningen i försvarsdepartementet, kommer i åtnjutande av viss förhöjning av den honom såsom kansliråd tillkommande pensionen. I överensstämmelse med vad i tidigare liknande fall medgivits synes tilläggspensionen böra bestämmas till $\frac{2}{3}$ av skillnaden mellan å ena sidan pensionsunderlaget för pensionsberättigad befattningshavare i lönegrad med samma nummer — 14 lönegraden å löneplan nr 2 — som expeditionschef och å andra sidan pensionsunderlaget för kansliråd eller efter avrundning 1 068 kronor för år. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att expeditionschefen i försvarsdepartementet, statssekreteraren greve Gustaf Bogislaus von Schwerin må från och med månaden näst efter den, då efter avsked från kanslirådsbefattningen förordnandet för honom å expeditionschefsämbetet upphör, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. å 1 068 kronor för år.

5:o.

Byggnadsingenjören hos fortifikationsförvaltningen Ernst Emanuel Hollinder. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hollinder är född den 23 april 1880 och således den 23 april 1949 uppnår 69 års ålder;

att han innehaft anställning såsom ritare eller ingenjör hos arméförvaltningens fortifikationsdepartement under tiden 1 december 1907—1 december 1908, hos arméns kasernbyggnadsnämnd under tiden 1 januari 1909—1 augusti 1916 samt vid riksdagshusets arkitektbyrå under tiden 20 augusti 1936—30 september 1940, 1 juli 1941—28 februari 1942 samt 15 maj—30 juni 1942;

att han under tiden 1 juli 1942—30 april 1948 varit anställd såsom byggnadsingenjör hos flygförvaltningen;

att han övergått i fortifikationsförvaltningens tjänst den 1 maj 1948 i samband med omorganisationen av den centrala fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret;

att han sedan sistnämnda dag varit placerad i lönegrad Cg 20, löneklass 22;

samt att fortifikationsförvaltningen, som genom beslut den 30 juni 1948 entledigat Hollinder från hans anställning från och med den 9 oktober 1948, sedermera beslutat, att med Hollinders entledigande skulle anstå i avvaktan på avgörandet av pensionsfrågan.

Hos Kungl. Maj:t har *fortifikationsförvaltningen* — i anledning av en av Hollinder gjord ansökning — hemställt, att pension måtte beredas Hollinder.

Statskontoret har tillstyrkt utverkande av pension åt Hollinder med 3 120 kronor för år. I fråga om pensionsbeloppets beräkning har statskontoret anfört följande.

Hollinder är för närvarande placerad i lönegrad Cg 20, motsvarande 16 lönegraden enligt civila icke-ordinariereglementet. Pensionen synes därför böra bestämmas med pensionsunderlaget enligt 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente för extra ordinarie tjänsteman i sistnämnda lönegrad eller 3 768 kronor såsom utgångspunkt. Räknas med att Hollinder kvarstår i tjänst till utgången av juni månad 1949, skulle antalet tjänstår vid avgången komma att utgöra 20 år 5 månader 29 dagar. Pensionen skulle med dessa förutsättningar kunna bestämmas till $(3\,768 - \frac{38}{120} \times 3\,768 = 3\,768 - 1\,193:20 = 2\,574:80; 2\,574:80 - 257:48 =) 2\,317:32$ eller avrundat 2 328 kronor. Efter omreglering jämlikt kungörelsen nr 657/1947 skulle pensionen bli 3 120 kronor. Å pensionsbeloppet bör utgå rörligt tillägg enligt senast fastställda grunder.

I likhet med myndigheterna anser jag, att Hollinder bör komma i åtnjutande av pension efter avgången ur tjänst. Mot statskontorets beräkning av pensionsbeloppet finner jag icke anledning till annan erinran än att beloppet synes mig böra något minskas, förslagsvis till 2 700 kronor, med hänsyn därtill att Hollinder, då han mer stadigvarande inträdde i statstjänst, redan uppnått 56 års ålder och till att icke obetydlig del av den därpå följande tjänstgöringen infaller efter normal avgångsålder. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att byggnadsingenjören hos fortifikationsförvaltningen Ernst Emanuel Hollinder må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2 700 kronor.

6:o.

Förra kokerskan vid livgrenadjärregementet Sigrid Lovisa Engvall, född Petersson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Engvall, som är frånskild, är född den 8 augusti 1888 och således 60 år gammal;

att hon under något mer än 10 år 4 månader, nämligen under tidsperioderna 1 juli 1928—1 mars 1929, 1 september 1929—31 oktober 1929, 1 juni

1930—29 januari 1932 samt 1 februari 1932—16 december 1939, innehade anställning vid livgrenadjärregementet i Linköping;

att hon från och med den 1 januari 1935 var underkastad 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och jämlikt nämnda reglemente med övergångsbestämmelser vid avgången den 16 december 1939 kunde åberopa en för rätt till pension enligt reglementet beräknelig tjänstetid av något mer än 9 år 3 månader;

att hon på grund av förenämnda anställning är berättigad att från och med september månad 1951 komma i åtnjutande av uppskjuten livränta enligt nämnda reglemente;

att hon lämnade sin anställning i anledning av sjukdom (nervsjukdom), som medfört en bestående avsevärd nedsättning av arbetsförmågan och på grund av vilken hon under det sista anställningsåret var tjänstledig;

att det enligt intyg av vederbörande regementsläkare ej kan uteslutas, att Engvalls tjänstgöring vid regementet haft med sjukdomens utbrott att skaffa;

samt att Engvall saknar försörjningspliktiga anhöriga och lever under knappa ekonomiska förhållanden.

På grund av att Engvall, då hon lämnade sin anställning, icke kunde åberopa minst 10 tjänstår, beräknade enligt det för henne tillämpliga 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, har hon icke kunnat komma i åtnjutande av sjukpension enligt reglementet.

Försvarsverkens civila personals förbund har hos Kungl. Maj:t hemställt om sjukpension åt Engvall, därvid förbundet framhållit, att Engvall genom arbete i dragiga lokaler ådragit sig reumatiska åkommor och att detta syntes ha ursprungligen orsakat nervsjukdomen.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig icke kunna tillstyrka åtgärder för beredande av pension åt Engvall.

Jämväl *statens pensionsanstalt* och *statskontoret* ha avstyrkt bifall till framställningen.

Med hänsyn till att Engvall på grund av sjukdom — vilken enligt vederbörande regementsläkare möjligen kan äga samband med tjänstgöringen — nödgats lämna sin anställning endast kort tid innan hon uppnått för rätt till sjukpension enligt då gällande reglemente erforderliga 10 tjänstår och i beaktande av i övrigt upplysta förhållanden vill jag icke motsätta mig, att förslag förelägges riksdagen om pension åt Engvall. Jag anser mig härvid även böra erinra om att från och med den 1 juli 1942 sådan ändring vidtagits av villkoren för erhållande av sjukpension enligt vederbörande arbetarpensionsreglemente, att dylik pension kan ifrågakomma efter det befattningshavaren — såsom beträffande Engvall är fallet — varit anställd under 10 år i statens tjänst, även om dessa år icke få i sin helhet tillgodoräknas såsom tjänstår enligt reglementets regler för tjänstårsberäkning. För egen

del vill jag såsom i förevarande fall skälig pension föreslå ett belopp av 1 080 kronor för år jämte rörligt tillägg enligt senast fastställda grunder. Detta belopp understiger något det på grundval av slutunderlaget beräknade grundbeloppet av den sjukpension, som torde ha tillkommit Engvall, om hon vid avgången varit berättigad till dylik pension. Pensionen synes mig böra få utgå räknat från och med den 1 juli 1948 och under villkor att Engvall avstår från sin rätt till uppskjuten livränta. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra kokerskan vid livgrenadjärregementet Sigrid Lovisa Engvall, född Petersson, må, räknat från och med den 1 juli 1948, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 080 kronor; skolande såsom villkor härför gälla, att Engvall avstår från den rätt till uppskjuten livränta, som författningsenligt tillkommer henne.

7:o.

Förre ordföranden och chefen för arbetsrådet, generaldirektören John Wilhelm Nordin. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Nordin är född den 27 juli 1882 och således 66 år gammal;

att han under tiden 1 mars 1912—30 juni 1939 innehaft anställning vid riksförsäkringsanstalten, därav såsom extra ordinarie tjänsteman från och med den 1 mars 1912, såsom t. f. notarie från och med den 1 januari 1915, såsom notarie från och med den 1 januari 1917, såsom t. f. sekreterare från och med den 26 januari 1917 och såsom sekreterare från och med den 1 januari 1922, varjämte han varit förordnad såsom tillfällig ledamot i anstalten under tiden 1 januari 1918—5 april 1920;

att han under anställningen hos riksförsäkringsanstalten åtnjutit tjänstledighet under tiden 6 april 1920—30 juni 1939 för tjänstgöring hos arbetsrådet;

att han hos arbetsrådet anställts såsom sekreterare, tillika föredragande, från och med den 6 april 1920, förordnats till byråchef å extra stat från och med den 1 juli 1930 och utnämnts till ordinarie byråchef (nuvarande lönegraden Ca 33) från och med den 1 juli 1939;

att han tillika varit förordnad såsom ledamot av arbetsrådet från och med den 1 juli 1924 samt såsom rådets ordförande och chef från och med den 1 juli 1926 intill avgången ur tjänst den 31 december 1948;

att han i sistnämnda egenskap, i vilken han sålunda tjänstgjort under 22 1/2 år, uppburit ett årligt arvode av 4 000 kronor utöver avlöningsförmåner såsom sekreterare respektive byråchef;

samt att statskontoret genom beslut den 22 december 1948 förklarat Nordin berättigad att efter avgången ur tjänst åtnjuta hel ålderspension för sin befattning såsom byråchef, för vilken gäller ett begynnelseunderlag av 10 920 kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 27 oktober 1944 tillagt Nordin generaldirektörs namn.

I en till Kungl. Maj:t ställd och av *arbetsrådet* med tillstyrkan överlämnad skrift har Nordin anhållit, att vid bestämmandet av pension åt honom hänsyn måtte tagas till hans förordnande såsom ordförande och chef för arbetsrådet.

Statskontoret har avstyrkt utverkande av pensionsförbättring åt Nordin och därvid framhållit, att sådan särskild avlöning, som Nordins tilläggsarvode utgjorde, regelmässigt icke ansetts böra inverka på pensionsbeloppets storlek samt att ett tillmötesgående av framställningen skulle medföra konsekvenser i pensionshänseende för andra befattningshavare med enahanda löneförhållanden.

I beaktande av den mycket långa tid — 22 1/2 år — varunder Nordin mot åtnjutande av särskilt tilläggsarvode tjänstgjort såsom arbetsrådets chef, finner jag det rimligt, att Nordin kommer i åtnjutande av visst tillägg till den pension, som tillerkänts honom i hans pensionsberättigande befattning såsom byråchef. Med hänsyn till i detta fall föreliggande särskilda omständigheter anser jag, att sådana konsekvenser, varom statskontoret i sitt utlåtande uttalat farhågor, icke behöva befaras. Såsom skälig tilläggs pension vill jag förorda ett belopp av 1 500 kronor för år.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre ordföranden och chefen för arbetsrådet, generaldirektören John Vilhelm Nordin må, räknat från och med den 1 januari 1949, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggs pension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. å 1 500 kronor för år.

8:o.

Städerskan hos pensionsstyrelsen Ida Helena Gustavsson, född Jonsson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Gustavsson är född den 28 maj 1888 och således 60 år gammal;

att hon varit anställd såsom städerska hos pensionsstyrelsen från och med ingången av år 1921 eller sålunda under 28 år;

att hennes dagliga arbetstid hos styrelsen utgjort under åren 1921—1944 omkring 3 timmar samt därefter omkring 5 timmar;

samt att hennes inkomst under de senaste fem åren av anställningstiden utgjort i medeltal 1 850 kronor för år.

Gustavsson har icke kunnat komma i åtnjutande av pension enligt kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 490) med föreskrifter angående pensionering

av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hon — bortsett från de fyra sista anställningsåren — icke haft daglig tjänstgöring av sådan omfattning, som erfordras för erhållande av pension enligt kungörelsen.

Pensionsstyrelsen har anfört, att styrelsen med hänsyn till Gustavssons långa anställningstid i statens tjänst funne det behjärtansvärt, att Gustavsson erhöle pension av statsmedel, samt hemställt, att framställning i detta syfte måtte avlätas till riksdagen.

Jämväl *statens pensionsanstalt* har förordat, att pension beredes Gustavsson. I fråga om pensionens belopp har pensionsanstalten föreslagit, att pensionen bestämmes till 408 kronor årligen jämte rörligt tillägg.

I likhet med myndigheterna anser jag skäligt, att Gustavsson kommer i åtnjutande av pension av statsmedel. Vad storleken av pensionen beträffar synes mig det av statens pensionsanstalt föreslagna pensionsbeloppet väl lågt, och jag vill för egen del förorda ett belopp av 540 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att städerskan hos pensionsstyrelsen Ida Helena Gustavsson, född Jonsson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 540 kronor.

9:o.

Verkmästaren hos byggnadsstyrelsen Oskar Fredrik Grubb. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Grubb är född den 29 maj 1879 och således 69 år gammal;

att han innehaft anställning såsom verkmästare hos byggnadsstyrelsen sedan den 6 januari 1937 eller under något mer än 12 år;

att han dessförinnan under tidsperioden 1922—1936 i sammanlagt omkring 14 år 2 månader varit anställd såsom verkmästare hos den av byggnadsstyrelsen antagne entreprenören för underhåll av kronan tillhöriga byggnader i Stockholm;

att Grubb, då under sistnämnda tidsperiod ombyte av dylik entreprenör ägde rum, övergått till anställning hos den nye entreprenören;

att Grubb under anställningen hos entreprenören uteslutande varit sysselsatt med arbeten för statsverkets räkning och därvid enligt överenskommelse mellan entreprenören och byggnadsstyrelsen jämväl haft att biträda styrelsens kontrollanter med att samordna de olika entreprenadarbetena i syfte att nå effektivitet och planmässighet vid utförandet av arbetena;

samt att han under budgetåren 1945/46 och 1946/47 hos byggnadsstyrelsen uppburit arvode med belopp motsvarande lön enligt civila icke-ordinarie-reglementet åt befattningshavare i lönegrad Eo 16, löneklass 19, samt un-

der tiden därefter åtnjutit arvode, motsvarande lön i löneklass 22 å löneplan nr 1 enligt statens allmänna avlöningsreglemente.

Frågan om pension åt Grubb har år 1947 efter framställning av byggnadsstyrelsen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning utan att föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I yttrande den 7 maj 1946 över denna framställning avstyrkte statskontoret beviljande av pension åt Grubb under framhållande bl. a., att av principiella skäl hänsyn icke borde tagas till Grubbs anställning hos byggnadsstyrelsens entreprenörer, samt att den tid, varunder Grubb varit direkt anställt i statens tjänst, då utgjorde allenast 9 år 4 månader.

Grubb har därefter till Kungl. Maj:t inkommit med ansökning i syfte att komma i åtnjutande av pension, grundad jämväl på tillgodoräkning av förenämnda anställningstid av 14 år 2 månader före år 1937. Grubb har därvid framhållit, att han under denna tid på grund av sina arbetsuppgifter och arten av samarbetet med styrelsens tjänstemän ansett sig snarare vara byggnadsstyrelsens än entreprenörernas förtroendeman. Den omständigheten, att avlöning till honom under ifrågavarande tid icke utgått från styrelsen, hade Grubb ansett vara beroende av anslagstekniska förhållanden.

Statskontoret har i anledning av Grubbs nu förevarande ansökning i utlåntande den 10 februari 1948 anfört, att ämbetsverket funne sig kunna tillstyrka pension åt Grubb endast under förutsättning, att denne under anställningen hos styrelsens entreprenörer varit att betrakta såsom i realiteten anställd hos styrelsen. Beträffande beräkningen av den pension, som — för den händelse anställningsförhållandena skulle anses motivera dylik förmån — borde ifrågakomma, har statskontoret anfört följande.

Statskontoret vill föreslå, att endast två tredjedelar av anställningstiden hos entreprenör eller 9 år 5 månader tagas i betraktande. Sammanlagt skulle alltså, därest räknas med att Grubb kvarstår i tjänst till utgången av juni 1948, tillgodoräknas honom för pension 20 år 10 månader.

Pensionen synes vidare böra bestämmas med pensionsunderlaget för lönegrad Eo 16 enligt 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente eller 3 768 kronor såsom utgångspunkt med hänsyn till att Grubb sedan juli 1945 uppburit arvode med belopp motsvarande slutlöneklassen — 19 löneklassen — i nämnda lönegrad. Då Grubb ej bidragit till pensioneringskostnaderna skulle pensionen alltså bli $(3\,768 - \frac{30}{120} \times 3\,768 = 2\,637:60; 2\,637:60 - 263:76 =) 2\,373:84$ eller avrundat 2 376 kronor. Efter omreglering enligt kungörelsen nr 657/1947 skulle pensionen utgöra 3 180 kronor. Å pensionsbeloppet bör utgå rörligt tillägg enligt senast fastställda grunder.

Byggnadsstyrelsen har tillstyrkt pension åt Grubb och därvid beträffande hans anställning hos styrelsens entreprenörer framhållit bl. a., att — samtidigt som entreprenören haft intresse av att äga tillgång till en verkmästare, väl insatt i de arbeten, som entreprenaden avsåge — det varit till fördel för styrelsen att få samarbeta med en med styrelsens arbeten sålunda väl förtrogen person. Styrelsen har härvid även åberopat förut omförmälda överenskommelse mellan byggnadsstyrelsen och entreprenören, enligt vilken

det ålåde verkmästaren att biträda styrelsens kontrollanter med att samordna de olika entreprenadarbetena för att dessa skulle bliva på smidigaste och mest rationella sätt anpassade efter varandra. I anslutning härtill har styrelsen anfört följande.

Grübb har sålunda, ehuru han icke varit direkt avlönad av styrelsen, utfört ett arbete för styrelsens räkning, som icke ankommit på honom såsom arbetsledare hos entreprenören. Den omständigheten, att ersättningen för Grübbs biträde åt styrelsens kontrollanter icke utbetalats av styrelsen direkt till Grübb, bör enligt styrelsens uppfattning icke menligt inverka på frågan om tillerkännande av pension åt Grübb. Styrelsen hemställer därför, att i anslutning till vad statskontoret uttalat i ärendet Grübbs anställningstid hos entreprenören får till två tredjedelar räknas honom till godo vid bedömandet av pensionsfrågan.

På grund av vad numera — delvis sedan statskontoret yttrat sig över Grübbs ansökning om pension — blivit upplyst i fråga om dennes ställning och arbetsuppgifter i förhållande till byggnadsstyrelsen under tiden före den direkta statsanställningen, vill jag icke motsätta mig, att förslag förelägges riksdagen om beredande åt Grübb av pension, grundad på tillgodoräkning i viss utsträckning jämväl av denna tidigare tjänstgöring. Jag vill härvid framhålla, att den omständigheten, att Grübb även vid ombyte av entreprenör bibehållits såsom verkmästare, synes mig giva vid handen, att mellan Grübbs arbete och den statliga verksamheten förelegat en så direkt anknytning, att ett beaktande i pensionshänseende av detta Grübbs arbete — med hänsynstagande jämväl till övriga här föreliggande omständigheter — näppeligen kan medföra konsekvenser i fråga om bedömandet av frågor om pension i andra fall. Vad storleken av pensionen beträffar synes denna med hänsyn till förhållandena i detta fall — jag avser härvid även den omständigheten att Grübbs tjänstetid delvis ligger i tiden efter uppnåendet av normal avgångsålder — böra bestämmas efter mera fri prövning än enligt statskontorets förslag. Såsom ett skäligt belopp vill jag för egen del förorda 2 700 kronor för år, vartill bör komma rörligt tillägg enligt senast fastställda grunder. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att verkmästaren hos byggnadsstyrelsen Oskar Fredrik Grübb må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2 700 kronor.

10:o.

Värmeledningsskötaren vid statens etnografiska museum Jacob Jacobsson.
Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Jacobsson är född den 29 november 1882 och således 66 år gammal;

att han varit anställd vid statens etnografiska museum sedan den 1 januari 1931, därav sedan den 1 juli 1932 såsom värmeledningsskötare, och

vid beräknad avgång från sin anställning vid museet den 30 september 1949 sålunda kan åberopa en tjänstetid av 18 år 9 månader;

att hans kontanta avlöningsförmåner under de senaste åren utgjort arvode med 3 240 kronor för år såsom värmeledningsskötare, varjämte han uppburit ett belopp av 484 kronor årligen för tillsyn av byggnader m. m.;

att han utöver den kontanta avlöningen åtnjutit förmån av fri bostad, vilken förmån av taxeringsmyndigheterna värderats till 750 kronor för år;

samt att han under den tid av året, som ej utgjort eldningsssäsong, utfört snickeriarbeten m. m. för museets räkning.

Jacobsson har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Föreståndaren för statens etnografiska museum, museets inspektör och vetenskapsakademien ha tillstyrkt utverkande av pension åt Jacobsson.

Statskontoret har föreslagit, att pension till belopp av 1 428 kronor för år tillerkännes Jacobsson. I fråga om pensionsbeloppets beräkning har statskontoret anfört följande.

Jacobssons sammanlagda kontanta löneförmåner 3 724 kronor motsvara en grundlön å 2 738 kronor, med vilken följer rörligt tillägg och kristillägg med tillhoppa 36 procent. Läggas till den beräknade grundlönen värdet av fri bostad 750 kronor, erhålles ett belopp av 3 488 kronor för år, vilket närmast motsvarar löneklass 6 å I-ort enligt civila icke-ordinariereglementet. Denna löneklass är slutlöneklass i lönegrad Eo 3, för vilken lönegrad pensionsunderlaget enligt 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente utgör 1 884 kronor. Pensionen för Jacobsson, beräknad å 18 år 9 månaders anställningstid, skulle bli kronor $(1\ 884 - \frac{45}{120} \times 1\ 884 = 1\ 177:50; 1\ 177:50 - 117:75 =)$ 1 059:75 eller avrundat 1 068 kronor för år. Efter omreglering enligt kungörelsen nr 657/1947 skulle beloppet uppgå till 1 428 kronor för år. Å pensionsbeloppet bör utgå rörligt tillägg enligt senast fastställda grunder.

Det synes mig skäligt, att pension med sistberörda belopp, 1 428 kronor, tillerkännes Jacobsson. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att värmeledningsskötaren vid statens etnografiska museum Jacob Jacobsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 428 kronor.

11:o.

E. o. bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala, professorn Erik Eskil Gunnar Ekholm. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ekholm är född den 13 mars 1884 och således den 13 mars 1949 uppnår 65 års ålder;

att han avlagt filosofie kandidatexamen den 31 januari 1907 och filosofie

licentiatexamen den 15 september 1910 samt promoverats till filosofie doktor den 31 maj 1915;

att Ekholm anstälts vid universitetsbiblioteket i Uppsala såsom e. o. amanuens den 1 juni 1907 samt förordnats till förste amanuens från och med den 1 juli 1942 och till e. o. bibliotekarie från och med den 1 juli 1945, i vilken sistnämnda egenskap han för närvarande är placerad i lönegrad Ce 24 löneklass 27;

att han den 18 juni 1915 förordnats till och alltjämt kvarstår som docent vid Uppsala universitet i ämnet nordisk och jämförande fornkunskap samt innehaft docentstipendium tiden 1 juli 1919—30 juni 1925 och 1 januari—31 december 1928, under vilka tidsperioder han fullgjort den för docentstipendiaten stadgade undervisningsskyldigheten;

att Ekholm under tiden 1 juni 1920—15 december 1927 eller under 7 år 6 månader 15 dagar helt uppehållit professuren i nysnämnda ämne;

att han härjämte under åren 1915—1920, 1932 och 1933 innehaft förordnande att uppehålla den med samma professur förenade undervisningsskyldigheten till en fjärdedel under 3 månader 10 dagar, till hälften under 4 år 1 månad 22 dagar, till tre fjärdedelar under 6 månader och i dess helhet under 1 månad 14 dagar ävensom att under en sammanlagd tid av omkring 7 månader bestrida den till professuren hörande examinationsskyldigheten;

att Ekholm varit amanuens vid Victoriamuseet för egyptiska fornsaker under tiden 1 september 1930—31 maj 1942;

att han under åren 1929—1933 med stöd av särskilda anslag från humanistiska sektionens fond av besparade docentstipendier hållit visst antal vetenskapliga föreläsningar;

att Ekholm, jämlikt förordnanden av kanslern för rikets universitet, varit innehavare av forskarstipendium under tiden 1 maj 1933—30 april 1939;

att han varje budgetår från och med budgetåret 1939/40 av Kungl. Maj:t erhållit särskilt anslag — senast med 1 700 kronor — som understöd för av honom bedrivna forskningar rörande svearnas äldre historia;

att Ekholm under de senaste åren ur Uppsala universitets reservfond åtnjutit ett årligt bidrag å 2 000 kronor för vetenskaplig forskning;

att Ekholm från trycket utgivit en mängd vetenskapliga arbeten;

att Ekholm för uppehållande av förenämnda professur eller eljest för ändamål, sammanhängande med vetenskapligt arbete, varit ledig från sin befattning vid universitetsbiblioteket under närmare 16 år;

samt att Kungl. Maj:t genom beslut den 10 november 1939 tillagt Ekholm professors namn.

I sin egenskap av e. o. bibliotekarie (Ce 24) vid universitetsbiblioteket i Uppsala är Ekholm berättigad till pension enligt 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente. Vid uppnåendet av pensionsåldern den 31 mars 1949 äger han såsom tjänstår tillgodoräkna dels tiden från och med den 1 juli 1942, då han i samband med tillträde av befattningen som förste amanuens vid universitetsbiblioteket erhöll sin första pensionsberättigande tjänst, dels

ock — på grund av särskilt beslut av Kungl. Maj:t den 20 november 1942 — 22 år av sin verksamhet före den 1 juli 1942, därvid hänsyn jämväl tagits till tid, under vilken Ekholm med tjänstledighet från amanuensbefattningen innehåft förordnande såsom professor eller innehåft forskarstipendium. Vid pensionsålderns inträde kan Ekholm alltså för pension beräknas innehåva inalles 28 9/12 tjänstår. Med utgångspunkt härifrån beräknad ålderspension utgör — bortsett från rörligt tillägg — för tiden före 67 års ålder 115/120 av 7 536 kronor eller 7 224 kronor och för tiden därefter 115/120 av 6 744 kronor eller 6 468 kronor.

Större akademiska konsistoriet i Uppsala har, under åberopande av hemställan av humanistiska sektionen, hos kanslern för rikets universitet gjort framställning om utverkande av tilläggs pension åt Ekholm av sådan storlek, att sammanlagda pensionsförmånen komme att motsvara pension åt ordinarie professor.

Den av *humanistiska sektionen* gjorda hemställan grundar sig på en av professorn S. Lindqvist jämte fyra andra sektionsmedlemmar till sektionen ingiven framställning, vari anföres bl. a. följande.

Att Ekholm, som i decennier innehåft en fullgod, redan år 1927 erkänd kompetens för beklädande av en ordinarie lärostol, icke vid de fåtaliga ledigheter, som inträffat, erhållit sådan befordran är en konsekvens av ordningen vid akademiska befordringar, vilken med nödvändighet måste medföra att personer, som förberett sig för den akademiska banan, i viss utsträckning måste söka sin utkomst från annat håll.

Ekholm har emellertid att åberopa en betydande direkt insats i universitetets arbete genom de långvariga förordnandena att uppehålla professuren eller delar därav, vilka han städe uppfyllt på förtjänstfullt sätt. Han har även eljest med intresse deltagit i undervisningen och genom sin mycket omfattande, vid skilda tillfällen av olika sakkunniga bedömare högt vitsordade vetenskapliga produktion framlagt betydande resultat av bestående värde.

Ekholm har sålunda gjort sig väl förtjänt av att, när han inträder i pensionsåldern och därmed lämnar universitetsbiblioteket, i vars tjänst han inträdde den 1 juni 1907, få räkna sig tillgodo sin långa och högt förtjänta tjänstgöring vid universitetet inom ännu nordisk och jämförande fornkunskap, då storleken av hans pensionsförmåner skola bestämmas.

Den pension, Ekholm är berättigad till i egenskap av e. o. bibliotekarie vid universitetsbiblioteket, torde nämligen ej i och för sig kunna beräknas uppgå till ett mot hans verkliga insatser svarande belopp. Det är givet, att de långvariga avbrott i bibliotekstjänsten, som Ekholms övriga insatser, för undervisning och forskning, vållat, menligt inverkat på hans karriär inom biblioteket.

I liknande fall har humanistiska sektionen också tidigare, senast i anledning av professor Torbiörnssons inträde i pensionsåldern, vädjat om utverkande av tilläggs pension och haft glädjen se sina önskemål av statsmakterna beaktade. Önskvärt är, att det sammanlagda beloppet av Ekholms pensionsförmåner om möjligt komma att motsvara en ordinarie professors pension.

Kanslern för rikets universitet har hemställt om utverkande av tilläggs pension åt Ekholm i enlighet med konsistoriets förslag.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört i huvudsak följande.

Ur principiell synpunkt och med hänsyn till konsekvenserna finner statskontoret det betänkligt att på grund av Ekholms speciella personliga kvalifikationer medgiva honom en särskild tilläggspension vid sidan av den för hans pensionsberättigande tjänst utgående pensionen. Ämbetsverket vill erinra, att de riksdagspensioner, som tilldelats docenter vid universiteten, icke överstigit 2 508 kronor för år i ursprungligt belopp, motsvarande efter omreglering senast enligt kungörelsen nr 657/1947 4 008 kronor jämte rörligt tillägg.

Skulle emellertid Ekholms förtjänster anses motivera en förbättring av hans pensionsförmåner, så bör han dock enligt statskontorets mening icke ställas i förmånligare läge än i ärendet åberopade professorn Torbiörnsson (proposition nr 27/1929, p. 3). Tilläggspensionen bör i anslutning till statsmakternas beslut i sistnämnda ärende icke sättas till högre belopp än att Ekholms sammanlagda pensionsförmåner uppgå till hel pension för befattning såsom läroverksadjunkt (lönegrad Ca 26). Tilläggspensionen skulle i så fall bliva (8 364 — 7 224 =) 1 140 kronor före 67 års ålder och (7 572 — 6 468 =) 1 104 kronor för tiden därefter.

Ekholms mångåriga och väl vitsordade lärarverksamhet vid universitetet i Uppsala synes mig motivera, att han kommer i åtnjutande av någon förhöjning av den honom i egenskap av e. o. bibliotekarie tillkommande pensionen. I fråga om storleken av den tilläggspension, som sålunda enligt mitt förmenande bör beviljas Ekholm, förordar jag i anslutning till vad statskontoret anfört, att tilläggspensionen bestämmes till sådant belopp, att Ekholms sammanlagda pensionsförmåner motsvara hel pension för befattning i lönegrad Ca 26.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att e. o. bibliotekarien vid universitetsbiblioteket i Uppsala, professorn Erik Eskil Gunnar Ekholm må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningen enligt tillkommande pension — en tilläggspension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till sådant belopp, att hans sammanlagda pensionsförmåner uppgå till hel pension för befattning i lönegrad Ca 26.

12:o.

Husmodern vid Ultuna egendom och lantbruksskola Matilda Dahlberg, född Johansson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Dahlberg är född den 28 februari 1883 och således den 28 februari 1949 uppnår 66 års ålder;

att hon innehaft anställning som husmoder vid Ultuna egendom och lantbruksskola från och med den 1 november 1927;

att hennes dagliga arbetstid uppgått till i genomsnitt 9 timmar;

samt att Dahlberg under femårsperioden 1943—1947 uppburit kontant lön med i medeltal omkring 1 930 kronor för år, varjämte hon åtnjutit fritt vivre, värderat till 1 400 à 1 500 kronor för år.

Dahlberg har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök har tillstyrkt pension åt Dahlberg och därvid anfört bl. a., att, därest Ultuna egendoms och lantbruksskolas befattningshavare varit inplacerade å statlig löneplan, Dahlberg enligt styrelsens mening bort vara hänförd till lägst lönegrad Ce 3 eller samma lönegrad, som gällde för hushållerskan vid Flyinge hingstdepå och stuteri, vilken befattningshavare fullgjorde i stort sett samma arbetsuppgifter som Dahlberg.

Statskontoret har förordat, att pension beredes Dahlberg med 1 320 kronor för år, och därvid i fråga om pensionsbeloppets storlek anfört följande.

Med hänsyn till vad styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök uttalat om den löneställning, som bort tillkomma Dahlberg, därest hon varit inplacerad å den statliga löneplanen, torde pensionen böra bestämmas med utgångspunkt från ett pensionsunderlag enligt 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente av 1 500 kronor. Enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat, kommer Dahlberg att lämna sin tjänst med utgången av juni månad 1949. Då hon vid sistnämnda tidpunkt torde kunna tillgodoräkna en tjänstetid av 21 år 8 månader, synes pensionen böra bestämmas till $(1\,500 - \frac{33}{120} \times 1\,500 = 1\,500 - 412:50 = 1\,087:50; 1\,087:50 - 108:75 =) 978:75$ eller, avrundat, 984 kronor. Efter omreglering jämlikt kungörelsen nr 657/1947 skulle pensionen uppgå till 1 320 kronor. Å pensionsbeloppet bör utgå rörligt tillägg enligt senast fastställda grunder.

I överensstämmelse med statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att husmodern vid Ultuna egendom och lantbruksskola Matilda Dahlberg, född Johansson, må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 320 kronor.

Vad föredraganden under punkterna 1:0—12:0 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

K.-E. Renström.